

DOI: 10.32347/2412-9933.2020.44.34-41

УДК 005.8

Рибалко Ірина ВікторівнаАспірантка кафедри управлінських технологій, orcid.org/0000-0002-5332-2666

Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», Київ

Чаюн Надія СтепанівнаКандидат педагогічних наук, доцент кафедри управлінських технологій, orcid.org/0000-0002-3734-8751

Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», Київ

Бєлова Олена Ігорівна

Кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та поведінкової економіки,

orcid.org/0000-0001-9359-6947

Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», Київ

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВИКОНАННЯ АРТ-ПРОЄКТУ**

***Анотація.** Будь-який проєкт – це насамперед проєктна команда, яка його реалізує. Саме люди, які мають знання, досвід і мотивацію завершити роботу, є тим двигуном, без якого навіть ідеально спланований проєкт залишиться лише на папері. Тому проєктний менеджмент приділяє значну частину уваги формуванню та методам управління команди проєкту. І важливим компонентом у процесі формування і управління команди проєкту є врахування психологічних рис кожного члена команди та з'ясування подальшого їх впливу на реалізацію проєкту. Особливо це важливо для арт-проєктів, де команда – це творчо обдаровані люди з певними психологічними аспектами, притаманними саме талановитим особистостям. Виявлення й аналіз особливих рис характеру, які зазвичай притаманні творчим людям, значно допоможе менеджеру проєкту зрозуміти потреби та можливості кожного члена команди, його мотивацію і страхи та допоможуть створити умови для всебічного розкриття кожного таланту. Водночас ці знання необхідні для того, щоб створити злагоджену командну роботу, яка стане запорукою успішності будь-якого арт-проєкту, незалежно від його складності та розміру. Це вкрай необхідно, виходячи з результату проведеного аналізу, який дав розуміння, що творчо обдаровану людину не цікавить організаційна робота щодо виконання проєкту загалом. Обдарована людину всеціло поглинена у творчий процес створення певного продукту. Але організаційні питання залишаються поза увагою творчої людини лише до того моменту, поки організація проєктної діяльності не стосується безпосередньо графіка її роботи, якості матеріалів чи обладнання, з якими вона має працювати. Тож менеджеру проєкту потрібно в такий спосіб побудувати процес управління проєктом, щоб водночас зі створенням умов для плідної праці команди проєкту, мінімізувати ризики для досягнення цілей управління проєктом, а отже, отримати продукт певної якості в запланований термін та виділений бюджет.*

Ключові слова: управління арт-проєктами; творча особистість; психологічні особливості; психологічні аспекти; проєкт; арт-проєкт; проєктний менеджмент

Вступ

Зміни, які постійно відбуваються в світі, потребують формування нових поколінь фахівців, яких вирізняє активна життєво-професійна позиція, усвідомлена ними власна суб'єктивність, готовність до всебічного пізнання й творчого перетворення об'єктивного світу, його цілеспрямоване вдосконалення за допомогою сучасних технологій, інноваційних способів управління різними сферами діяльності. Одним з напрямів щодо реалізації означених цільових установок є використання їх при розробленні різного роду проєктів, бо саме технологія застосування проєктного підходу

показала свою ефективність і затребуваність сучасними бізнес-структурами. Вона цікава, продуктивна і спрямована на оптимальне досягнення стратегічних цілей. Водночас найбільша цінність проєктної діяльності у створенні сприятливих умов для всебічного розкриття індивідуально-творчого потенціалу його учасників: їх ініціативності, інтелектуальної й організаційної активності, здатності до конструктивної взаємодії з іншими членами команди, розуміння й підтримки їх пропозицій, вироблення єдиної стратегії.

Міжнародний та вітчизняний досвід впровадження проєктного підходу в різні сфери переконливо доводить, що його ефективність

базується не тільки на вмінні застосовувати розроблені та перевірені часом методики, але й на вмінні використати психологічних особливостей людей, які безпосередньо чи опосередковано належать до реалізації того чи іншого проєкту. З усіх груп людських ресурсів проєкту команда проєкту найбільшою мірою впливає на успіх всього проєкту. Саме ця група формує бачення проєкту, тому якість її роботи найбільшою мірою залежить від особистості кожного члена проєктної команди [1].

Розглядаючи творчу сферу та реалізацію арт-проєктів, керівнику потрібно чітко усвідомити, що він має співпрацювати з творчо обдарованими особистостями, яким притаманні специфічні риси характеру. Для більш чіткого та коректного розуміння терміна творчого або арт-проєкту надамо визначення:

– творчі проєкти (арт-проєкти) є цільовими й унікальними, оскільки на підставі задуму і теми художник визначає мету як прообраз бажаного художнього результату [2].

Отже, менеджеру арт-проєкту доведеться працювати не з командою розробників програмного забезпечення, конструкторами чи інженерами, які керуються логікою та фактами, а з творчими людьми, як-от: художні керівники, вчителі, дизайнери, письменники, музиканти, художники та інші, які більш зорові та інтуїтивні [3]. Ці психологічні відмінності безпосередньо впливають на емоційний стан як самої особистості, так і на оточуючих, що своєю чергою відображається на виконанні індивідуальної та колективної роботи. Це ще раз підтверджує специфіку творчих проєктів, де особлива увага спрямована на виконавця як на ресурс проєкту [4].

Слід зазначити, що інтерес до використання проєктного підходу, особливо в сфері мистецтва та культури, постійно зростає. Проблематика розроблення й реалізації арт-проєктів є актуальною і затребуваною практикою культурно-мистецьких колективів. Проте вона є недостатньо вивченою в теоретико-прикладному аспекті. Впровадження проєктного підходу до проєктів творчої сфери вивчається вітчизняними менеджерами більшою мірою із зарубіжного досвіду та власних, успішно реалізованих проєктів. Проте впровадження відбувається стихійно, без належного критичного аналізу, виявлення можливих перспектив її застосування, адаптації до вітчизняної культури управління та специфіки умов реалізації подібних проєктів.

Мета статті

Метою пропонованої роботи є розгляд психологічних особливостей творчої людини та експертний метод аналізу впливу найбільш вагомих психологічних рис на різні аспекти реалізації арт-

проєкту і його результату з використанням матриці впливу стейкхолдерів на проєкт. На основі аналізу виявити можливі ризики для проєкту, пов'язані саме з психологічними аспектами виконавців.

Виклад основного матеріалу

Якщо розглядати питання вивчення та розвитку творчої особистості, виокремлення психологічних якостей творчих людей, які відрізняють її від інших у загальному розумінні з точки зору психології, бачимо, що вчені світу приділяють йому увагу вже більше століття. Серед них можна навести праці Г. С. Костюка, З. І. Калмикової, Д. Б. Богоявленської, О. Л. Галіна, П. Я. Гальперіна, В. В. Козлова, Я. О., Пономарьова, І. Л. Сорокіна, О. К. Тихомирова, Л. С. Виготського, О. Н. Лука, В. М. Дружиніної, О. І. Кульчицької, Т. М. Титаренка, А. Ш. Аміржанової, Г. В. Толмачова. Сучасні науковці беруть до уваги напрацювання з розуміння творчої природи особистості з результатів досліджень З. Фрейда, К. Юнга, Є. Фромма, Т. Рібо, А. Маслоу, Д. Дьюї, Р. Стернберга, Дж. Гілфорда, Е. де Боно та ін. Серед науковців кінця ХХ – початку ХХІ століть слід відзначити вагомі внески у вивченні психології творчої людини праці українських науковців: В. А. Роменець, В. А. Моляко, В. В. Клименко.

Особливий інтерес психологічна наука проявляє до дослідження понятійної сутності «творчого потенціалу особистості». Існують різні підходи до його розуміння та специфіки проявів в умовах включення обдарованих людей в різні види діяльності. Так, автори Л. І. Буєва, Т. Н. Таранова розкривають означене поняття як «комплекс здобутих й самостійно вироблених особистістю вмінь і навичок», які забезпечують її здатність до творчих дій, до продуктивних результатів у певній сфері професійної діяльності. У цьому контексті мова йде про внутрішню готовність до творчості, до творчої самореалізації в ході практичної діяльності.

Дещо по-іншому розуміє «творчий потенціал особистості» Л. А. Даринська [5], для якої він виступає складним інтегральним поняттям, що складається з природно-генетичного, соціально-особистісного й логічного компонентів, які в сукупності розкриваються як знання, уміння, здібності й прагнення особистості до перетворень у різних сферах діяльності. Ця трактовка підкреслює діалектичну єдність внутрішніх і зовнішніх факторів, тобто внутрішньої (біологічної) зрілості особистості й зовнішніх соціально-культурних умов, які забезпечують унікальність розвитку творчого потенціалу обдарованих людей.

Творчий потенціал особистості – складна структура, що включає емоційну культуру, широкую загальнокультурну ерудицію, генетичне задане обдарування, гуманітарний світогляд, образне

мислення, здатність моделювати різноманітні способи творчої діяльності. І саме тому соціально-психологічною основою успішної проектно-діяльності є потенціал особистості кожного з її учасників:

- його неповторна індивідуальність;
- своєрідність у сприйнятті й відтворенні навколишньої дійсності, оцінюванні явищ і процесів, що відбуваються в ближньому (професійному) й дальньому (суспільному) соціумі;
- здатність знаходити нові, оригінальні способи вирішення поставлених завдань;
- вміння продуктивно контактувати і взаємодіяти з колегами для розроблення спільної стратегії дій та її ефективної реалізації на практиці;
- готовність до постійного підвищення власного професіоналізму і компетентісного самовдосконалення.

Повертаючись до питання вивчення психологічних аспектів творчої особистості у контексті їх впливу саме на арт-проекти, можемо зазначити, що лише деякі вітчизняні і зарубіжні науковці запропонували наукові підходи до розуміння проектно-діяльності в сфері культури та мистецтва. Серед них можна навести таких авторів, як І. К. Джерелієвська, Д. Богнер, Ф. Кольбер, О. В. Лебедев, Б. Лорд, Г. Лорд, Н. І. Нікішина, Б. Хайнце та інші. Але фундаментальні наукові дослідження щодо вивчення впливу психологічних аспектів творчої особистості на процес реалізації арт-проектів не проводились.

Тож, розглянемо погляди деяких відомих вчених на вивчення особливостей психологічних аспектів творчої особистості у загальному контексті.

Відомий американський психолог А. Маслоу розглядав творчість як універсальну функцію людини, яка приводить до різних форм її самовираження. На думку автора саме потреба в самореалізації стимулює творчий розвиток людини, формування у неї нових якостей і властивостей на основі вроджених, вдосконалення творчих нахилів і здібностей в процесі включення її в різні види діяльності. Прагнення до самоактуалізації, за переконанням А. Маслоу та його послідовників, сприяє розвитку її індивідуальних особливостей, всебічному розкриттю творчої обдарованості пов'язаної з генетично обумовленими можливостями людини.

Так, А. Маслоу запропонував такий перелік рис особистості, яка здатна до продуктивної творчої самоактуалізації [6]:

- афективність, тобто емоційно-чуттєве сприйняття дійсності, але водночас позитивна чи негативна адекватна реакція на оточення і події, що відбуваються;
- цілісність, безпосередність сприйняття, суб'єктивність реакції на різні ситуації та прояву своїх

внутрішніх устремлінь й узгодженість з ними реальних дій;

- відсутність консерватизму, готовність до визначення та пошук нових шляхів, підходів в процесі розроблення та вирішення наявних ситуацій на основі незалежності та гнучкості мислення;
- почуття гумору, вміння виділити особливості та помітити, тонко підкреслити і зробити специфічні акценти на особливих деталях;
- об'єктивне сприймання себе чи інших людей, визнання їх такими, якими вони є, розуміння меж та вимог без пред'явлення високих вимог і без уявлення про себе, як про людину, що досягла всіх можливих досконалостей;
- незалежність власних суджень на основі здобутих знань, досвіду, інтелекту і здібностей;
- прагнення до позитивних взаємозв'язків та взаємодії з іншими людьми.

У процесі знайомства з різними науковими працями було виявлено кілька підходів до розуміння формування творчої особистості, її мисленнєвих, інтелектуальних та різнобічних здібностей. Кожна людина є унікальною з індивідуальними багатогранними творчими проявами. Отже, створити єдину класифікацію характеристик та рис, які будуть притаманні кожній творчо активній особистості, неможливо. Навіть одна й та ж людина, включаючись в різні творчі проекти, по-різному може проявляти свої якості, властивості, реалізовувати свої інтереси і прагнення, мобілізувати емоції, почуття, потреби та мотиви. І ці відмінності творчої особистості у поведінці та здатності по-різному реалізувати свій творчий потенціал залежать від багатьох факторів, серед яких найвагомим є внутрішні взаємовідносини між членами проектно-команди і внутрішній клімат в організації загалом.

Та все ж, більшість вчених дійшли згоди, що творча особистість – це індивід з високим рівнем знань і прагненням до створення нового, оригінального продукту. Творча діяльність для неї стає життєвою потребою, а творчий стиль поведінки – найбільш характерний. Проведений нами аналіз засвідчив, що вчені дослідники виокремлюють такі основні особливості творчої особистості [7]:

- сміливість думки, прагнення до ризику;
- розвинена уява та фантазія;
- вміння критично мислити, виявляти протиріччя та шляхи їх розв'язання;
- проблемність бачення об'єктивної реальності, виявлення в звичному нових перспективних ідей;
- вміння використовувати знання й досвід для розв'язання нових ситуацій;
- незалежність суджень, власних переконань та позицій;
- чіткість обґрунтування, альтернативність підходів до розробки і виконання різних завдань;

-
- глибина та гнучкість мислення;
  - здатність до цілеспрямованої діяльності, відданість справі.

О. Кульчицька доповнює цей список такими особливостями [8]:

- виникнення спрямованого інтересу до певної галузі знання (може проявитися ще в дитячі роки);
- надзвичайно висока працездатність під час захоплення роботою;
- стійкість та впертість.

Корреальний погляд на психологічні особливості творчої людини має і відомий український науковець В. О. Моляко, але вважає, що слід додати до вищезазначених рис ще й швидкість та легкість засвоєння творчими людьми знань, умінь та компетенцій і вміння ефективно організувати самостійну роботу [9]. Другий аспект має надзвичайно важливе значення в проєктній діяльності. Проте треба зазначити, що ефективна самоорганізація притаманна, на жаль, далеко не всім митцям. Низький рівень самоорганізації та бажання діяти лише з появою натхнення має місце поза проєктною діяльністю. Однак в умовах часового обмеження арт-проєкту менеджеру проєкту слід звернути увагу на тих членів команди, для яких наявність натхнення є обов'язковою умовою для роботи.

Слід також виділити наявність інтелектуального компоненту творчої особистості – дивергентний тип мислення. Він передбачає декілька правильних і рівноправних відповідей на одне питання (на противагу від конвергентного типу, який орієнтується на однозначне і єдине правильне рішення, що знімає проблему як таку). Саме дивергентний тип мислення сприяє прояву одразу декількох психологічних рис: вміння використовувати знання й досвід для розв'язання нових ситуацій і сміливість думки, незалежність власних суджень, переконань та позицій і альтернативність підходів до розроблення і виконання різних завдань. Такий тип мислення та підхід, коли до означеного завдання пропонуються декілька рішень, з яких обирається оптимальне, є особливо важливим для реалізації арт-проєктів, де рішення певних задач потребують творчого підходу.

Цікавими для нашого дослідження є розробки Карла Леонгарда, який створив типологію особистості за показниками темпераменту і деякими рисами характеру [4]. За результатом опитування він виділив ті якості, які найчастіше зустрічаються у творчих людей. Так, серед них є [10]:

- емотивність, тобто здатність перейматися емоційним станом іншої людини;
- схильність до різких перепадів настрою від підвищеної активності, бадьорості та життєрадісності до пригніченого похмурого настрою;

- екзальтованість, тобто сила почуттів або розмах переживань як здатність на занадто емоційні переживання як позитивних, так і негативних подій.

Інший британський і американський психолог Р. Кеттел провів дослідження, в ході якого визначив 16 якостей особистості [11]. Деякі з них притаманні творчим людям, а саме: доброзичливість, розкутість, соціальна сміливість, незалежність, імпульсивність, низький самоконтроль. І серед цих рис особливий інтерес до комплексу «дитячості», який характеризується безпосередністю сприйняття, яскравістю вражень, довірливістю та відкритістю до світу. Так, доросла людина поєднує комплекс «дитячості» з відчуттям соціальної відповідальності, здатністю опановувати свою поведінку і керувати натхненням. Але треба зазначити, що наявність цієї риси може мати негативні наслідки. Якщо людина не навчиться контролювати свій емоційний стан (довірливість, відкритість, непередбачуваність, нетерплячість, зовнішню примхливість, легковажність), які притаманні дитячому віку, в дорослому житті він часто може призвести до проблем у спілкуванні та соціальних, ділових і особистісних стосунках і взаємовідносинах з іншими людьми. Наприклад, надмірна чутливість може проявитися як вразливість і тривожність, а потреба до самоствердження – трансформуватися у хворобливе самолюбство. Творча людина часто відчуває себе незахищеною, а тривожність може призвести до психічної нестійкості та виражатися відхиленнями у поведінці. І саме напружена, а найчастіше виснажлива, та продуктивна робота дає можливість усамітнитися та «сховатися» від тиску зовнішнього середовища [4].

Ще однією важливою рисою, яка необхідна для реалізації проєктів, є вміння працювати в команді, яке залежить від того, до якого типу особистості або типу поведінки належить конкретна людина. Тобто, вона є екстравертом чи інтровертом. Вперше поняття й опис екстраверсії та інтроверсії з'явився в роботах Карла Юнга ще на початку ХХ століття [12]. Далі цим питанням переймалися багато вчених, серед яких Г. Ю. Айзенк, Карл Леонгард та інші. Згідно з їх дослідженнями та подальшим визначенням означених типів особистості, маємо такі узагальнені характеристики:

- екстраверт – це людина, орієнтована на зовнішній світ, на оточуючих. Для неї характерно прагнення до спілкування з людьми, уваги з боку оточення, участі в публічних виступах і багатолюдних заходах;
- інтроверт – це людина, орієнтована «на себе». Для неї характерна поведінка, що пов'язана з комфортною самотністю, внутрішніми роздумами і переживаннями, творчістю або спостереженням за процесом.

Отже, з цих характеристик ми бачимо, що екстраверти більш схильні до командної роботи, чого не скажеш про інтровертів. Але серед творчих особистостей є представники обох типів. Реалізація арт-проєкту передбачає створення матеріальних чи духовних цінностей окремими митцями, що ідеально підійде інтровертам, але ці окремі матеріальні або духовні цінності водночас є частинами продукту арт-проєкту. Тобто, проєктна діяльність передбачає командну роботу при виконанні певних задач, яка буде більш комфортною для екстравертів. Менеджер проєкту не може обрати в команду лише представників одного з типу. Він має враховувати особливості поведінки обох типів і планувати роботу над проєктом, розподіляючи задачі таким чином, щоб всі члени команди змогли ефективно працювати, почуватися комфортно і проявити всі необхідні якості та навички.

Розглядаючи питання використання творчого потенціалу особистості та створення умов для його прояву і розкриття в роботі над проєктом, слід також взяти до уваги поняття «креативність», яке за останні роки стало широко використовуватися саме у поєднанні з поняттями «творчість» і «творча особистість». Англійське слово «креативність» (creativity), що походить від латинського creation – створення, породження, в Україні тлумачиться досить суперечливо. В найбільш загальному вигляді креативність описується як здатність людини виходити за рамки ситуації, пропонувати відповіді, що відрізняються високою оригінальністю і нестандартністю мислення [13; 14]. В контексті управління проєктами розкриття креативного потенціалу однаково важливо як для команди виконавців, так і для менеджера проєкту, для якого це можливість пошуку та реалізації інноваційних рішень в тих випадках, коли традиційні моделі і методи управління проєктами не можуть бути застосовані [13].

Включаючись в різні види проєктної діяльності, її учасники отримують можливість для прояву й подальшого вдосконалення власних психологічних властивостей: усвідомлення своєї індивідуальності, своєрідності інтелекту, здібностей, пізнавально-емоційної й потребнісно-мотиваційної сфери, унікальність авторського бачення навколишньої реальності, відкритих нових ідей, образів, моделей життєдіяльності. Творча людина еkleктична, допитлива і постійно прагне об'єднати в своїх ідеях дані з різних сфер. Висока захопленість, поглинення своєю справою декілька годин поспіль та повернення до неї протягом наступних днів часто призводить до бажання постійно вдосконалювати свою роботу, де «досконалість» – це суто суб'єктивний фактор самого митця, а не вимога суспільства.

Отже, завищені особисті стандарти і почуття незадоволеності власним результатом, що виникає і з об'єктивних причин, коли результат гірше запланованого, і з суб'єктивного погляду на досконалість призводить до психологічної уразливості, спричиненої підвищеною чутливістю творчої особистості. Своєю чергою психологічна уразливість впливає на емоційний стан та працездатність творчої людини, що може мати негативні наслідки для реалізації арт-проєкту. Підвищена чутливість і широта сприйняття сприяють як прояву творчих якостей і властивостей, так і глибокому переживанню соціальної несправедливості, що також позначається на емоційному стані та здатності мобілізувати сили для подальшої роботи. Ступінь прояву і подальше вдосконалення вищезначених психологічних властивостей залежить від:

- здатності до постійного пізнання об'єктивного світу й місця в ньому людини, до відкриття, осмислення й відтворення в арт-проєктах нових знань, ідей, образів тощо;

- готовності до критично-творчого аналізу розвитку природи суспільних відносин людей, їх інтересів, ідеалів і цінностей, вироблення потреби діяти відповідно до спільної командної роботи;

- прагнення до креативності, імпровізації інтелектуально-творчої активності для розроблення актуальних, затребуваних соціумом арт-проєктів.

Для більш детального аналізу впливу психологічних аспектів творчої особистості на виконання арт-проєкту з подальшим виявленням можливих ризиків для успішної реалізації проєкту, нами було запропоновано експертний метод з використанням матриці впливу стейкхолдерів на проєкт (таблиця) [4].

Висновки

Результатом успішно реалізованого проєкту будь-якої сфери є продукт, який повною мірою задовольняє поставлені до нього вимоги і очікування замовника та споживача. Але у випадку з продуктом арт-проєктів є ще один, не менш важливий фактор, – задоволення самого митця. Тож, проведений аналіз дав розуміння, що творчо обдаровану людину не цікавить організаційна робота щодо виконання проєкту загалом. Але лише до того моменту, поки організація проєктної діяльності не стосується безпосередньо графіка її роботи, якості матеріалів чи обладнання, з яким вона має працювати. І в цьому питанні самоорганізація та міжособистісні стосунки і відносини в команді проєкту відіграють важливу роль.

Таблиця - Аналіз впливу психологічних особливостей стейкхолдерів на арт-проекти

Зацікавлені сторони проекту	Вплив на проект (1 – мінімальний, 2 – середній, 3 – сильний, 4 – критичний)																									
	Ресурси					Вимоги проекту					Процеси проекту					Оцінка виконання										
	ЛЮДИ	ГРОШІ	ОБЛАДНАННЯ	МАТЕРІАЛИ	ІНФОРМАЦІЯ	ЗНАННЯ	ПРІОРИТЕТИ	ЦІЛІ	СПЕЦИФІКАЦІЇ	РОЗПОРЯДОК РОБОТИ	БЮДЖЕТ	ЯКІСТЬ	ЛОГІСТИКА	ПОСТАЧАЧАННЯ	КОМАНДНА РОБОТА	ПРОЦЕСИ ПРОЄКТУ	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ	ІНФРАСТРУКТУРА	ТЕХНОЛОГІЇ	РІШЕННЯ ПРОБЛЕМ	ПРОГРЕС ПРОЄКТУ	УСПІХ ПРОЄКТУ	РОБОТА КОМАНДИ	КОМПЕТЕНЦІЇ	ПРЕМІЯ ПЕРСОНАЛУ	ГАРАНТІЯ ЗАЙНЯТОСТІ
Афективність	2	1	1	1	1	3	1	3	1	3	1	1	1	1	4	3	3	2	2	3	3	4	4	4	4	2
Цілісність	2	1	1	1	3	4	3	3	1	3	1	1	1	1	4	3	3	2	2	3	3	4	4	4	3	2
Відсутність консерватизму	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1	1	1	1	4	3	3	2	2	4	3	4	4	3	3	2
Незалежність власних суджень	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	4	4	3	2	2	4	3	4	4	3	3	2
Прагнення до взаємодії з іншими людьми	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	4	1	1	4	3	4	2	2	4	4	4	4	3	3	2
Прагнення до самотності та уникнення спілкування	4	1	1	1	3	2	1	1	1	2	1	4	3	1	4	3	4	2	2	4	4	4	4	3	3	2
Сміливість думки	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	2	1	1	4	4	4	2	2	4	4	4	4	4	2	2
Критичне мислення	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	2	1	1	4	3	4	3	3	4	3	4	4	3	3	2
Вміння переносити знання на нову ситуацію	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	2
Емотивність	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	2
Екзальтивність	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	2
Комплекс «дитячості»	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	2

Хоч творча людина і прагне до взаємодії з іншими, але незалежність суджень, афективність, емотивність та екзальтованість, а також наявність комплексу «дитячості» можуть значно ускладнити командну роботу [3]. До того ж, слід враховувати психотип кожного члена команди, щоб чітко визначити та розподілити командні та індивідуальні задачі і, таким чином, знизити дискомфорт та напругу для виконавців проекту. Менеджеру проекту не вдасться повністю і чітко розділити задачі на колективні та індивідуальні. Адже проект – це командна робота, в якій певні задачі можуть бути виконані одним членом команди, але всі задачі пов'язані між собою створенням продукту проекту. В будь-якому випадку всі члени команди мають взаємодіяти і комунікувати один з одним. Але комунікацію та взаємодію можна налагодити таким чином, щоб мінімізувати дискомфорт. Наприклад,

обрати зручні методи комунікації для інтровертів без особистого спілкування (пошта, внутрішня CRM-система, месенджер), а для екстравертів – мінінаради та інші заходи в комфортних умовах для спілкування віч-на-віч. У протилежному випадку менеджер проекту зіткнеться з проблемою неузгодженості дій членів проектної команди, яка спричинить інші загрози для успішності арт-проекту.

Щодо оцінки проекту, творча людина підходить суб'єктивно та упереджено до свого особистого результату і може занадто критично або, навпаки, занадто лояльно віднестися до результату колеги залежно від особистісних стосунків з ним. Також потрібно відмітити, що для деяких творчих людей більш привабливим є саме процес створення чогось, ніж кінцевий результат. А це має певні загрози для відповідності критеріям продукту проекту [3].

Список літератури

1. Palchynska M.V., Azhaman I.A., Telichko N.A., Sadova M.A., Danchenko O.B. Psychological means of theoretical modeling of the optimum number of project staff. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Vol. 11, Is. 4. P. 414–426. URL: <http://www.iaeme.com/ijm/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=4>.
2. Бас Д. В. Арт-проекти, їх особливості та визначення. *Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Технічні науки*. 2016. № 3. С. 57–62.

3. Рибалко І. В., Данченко О. Б., Меленчук В. М., Березенський Р. В. Проектний підхід у творчій сфері. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Strategic management, portfolio, program and project management* : зб. наук. пр. 2020. № 1. С. 24–30.
4. Рибалко І.В. Аналіз впливу психологічних особливостей стейкхолдерів на арт-проекти. *Управління проектами: стан та перспективи* : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 8-11 вересня 2020 р.). Миколаїв, 2020. С. 91–95.
5. Даринская Л. А. Творческий потенциал учащихся: методология, теория, практика : монография. Санкт-Петербург, 2005. 293 с.
6. Maslow A. Creativity in self-actualising people. In: Anderson H.H. «Creativity and its cultivation». Harper, 1959.
7. Гатанов Ю.Б. Развитие личности, способной к творческой самореализации. *Психологическая наука и образование*. 1998. № 1. С. 10 – 14.
8. Грузенберг С. О. Психология творчества. Введение в психологию и теорию творчества. Минск : Белтрестпечать, 1923. Т. 1: Феноменология творчества. Строение творческого процесса. 166 с.
9. Моляко В. А. Психология творческой деятельности. Киев: Знание, 1978. 45 с.
10. Леонгард К. Акцентуированные личности : монография. / перев. с нем. В.М. Лещинской. Київ : Вища школа, 1981. 390 с.
11. Кеттел Р. Смысл и стратегическое использование факторного анализа. В Справочнике Многофакторных экспериментальной психологии. Нью-Йорк : Пленум. (1023) цитаты.
12. Юнг К.Г. Психологические типы. Перевод: София Лорие (под ред. В. Зеленского). Санкт-Петербург: Азбука, 2001.
13. Бушуев С. Д., Бушуева Н. С., Бабаев И. А. и др. Креативные технологии управления проектами и программами. Київ: «Самит-Книга», 2010. 768 с.
14. Кузьмінська Ю.М. Огляд методів управління креативністю команди проекту. *Актуальні проблеми сучасної наукової думки* : матеріали наук.-практ. конф. Київ, 2014. С. 275–276.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2020

Rybalko Iryna

Postgraduate student of managerial of technologies department, orcid.org/0000-0002-5332-2666
«KROK» University, Kyiv

Chaiun Nadiia

PhD (Pedagogical Sciences), associate professor of managerial of technologies department, orcid.org/0000-0002-3734-8751
«KROK» University, Kyiv

Bielova Olena

PhD (Economic Sciences), associate professor of marketing and behavioral economics department, orcid.org/0000-0001-9359-6947
«KROK» University, Kyiv

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF CREATIVE PERSONALITY AND THEIR INFLUENCE ON ART PROJECT PERFORMANCE

Abstract. Any project is first of all a project team that implements it. It is people who have the knowledge, experience and motivation to complete the work, that are the engine without which even a perfectly planned project will remain only on paper. Therefore, project management pays much attention to the formation and methods of the project team management. And an important component in the process of forming and managing a project team is to take into account the psychological traits of each team member and determine their further impact on project implementation. This is especially important for art projects, where the team is creatively gifted people with certain psychological aspects, which are inherent for talented individuals. Identifying and analyzing the specific character traits that are usually inherent in creative people will greatly help the project manager to understand the needs and capabilities of each team member, the motivation of each person and their fears and help create the conditions for full disclosure of each talent. But at the same time, this knowledge is necessary in order to create a coordinated teamwork that will guarantee the success of any art project, regardless of its complexity and size. This is extremely necessary based on the results of the analysis, which gave the understanding that a creatively creative person is not interested in organizational work on the project in general. A creative person is completely absorbed in the creative process of creating a certain product. But organizational issues remain out of the creative person's attention only as long as the organization of the project activity does not directly concern the schedule of its work, the quality of materials or equipment with which the person has to work. Therefore, the project manager needs to build the project management process in such a way that while creating conditions for productive work of the project team, minimize risks to achieve project management goals, namely, get a product of a certain quality on time and budget.

Keyword: art project management; creative personality; psychological features; psychological aspects; project; art project; project management

---

References

1. Palchynska, M. V., Azhaman, I. A., Telichko, N. A., Sadova, M. A., Danchenko, O. B. (2020). Psychological means of theoretical modeling of the optimum number of project staff. *International Journal of Management (IJM)*, 11, 4, 414-426. URL: <http://www.iaeme.com/ijm/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=4>.
2. Bass, D. W. (2016). Art projects, their features and definitions. *Bulletin of Cherkasy State Technological University. Series: Technical Sciences*, 3, 57–62.
3. Rybalko, I. V., Danchenko, O. B., Melenchuk, V. M., Berezensky, R. V. (2020). Project approach in the creative sphere. *Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Strategic management, portfolio management, programs and projects*, 1, 24–30.
4. Rybalko, I. V. (2020). Analysis of the influence of psychological features of stakeholders on art projects. *Project management: status and prospects: materials of the XVI International. scientific-practical conf.* (Mykolayiv, September 8-11, 2020). Nikolaev, pp. 91–95.
5. Darinskaya, L. A. (2005). Student creativity: methodology, theory, practice : monograph. SPb., 293.
6. Maslow, A. (1959). Creativity in self-actualising people. In: Anderson H.H. «Creativity and its cultivation». Harper.
7. Gatanov, Y. B. (1998). Development of a personality capable of creative self-realization. *Psychological science and education*, 1, 10–14.
8. Gruzenberg, S. O. (1923). Psychology of creativity. An introduction to psychology and the theory of creativity. Minsk: Belrestpechat. T. 1: Phenomenology of creativity. The structure of the creative process, 166.
9. Molyako, V. A. (1978). Psychology of creative activity. Kiev: Knowledge, 45.
10. Leonhard, K. (1981). Accentuated personalities: monograph. Transl. by. V.M. Leshchinskaya. Kiev: Vishcha school, 390.
11. Kettel, R. Sense and strategic use of factor analysis. *The Handbook of Multifactorial Experimental Psychology*. New York: Plenum. (1923) quotes.
12. Yung, K. G. (2001). Psychological types. Translation: Sophia Lorie (edited by V. Zelensky). SPb.: Azbuka.
13. Bushuev, S. D., Bushueva, N. S., Babaev, I. A. and other. (2010). Creative technologies for project and program management. K.: "Samit-Kniga", 768.
14. Kuzminska, Yu. M. (2014). Review of project team creativity management methods. *Actual problems of modern scientific thought: materials of scientific practice. conf.* Kyiv, pp. 275–276.

Посилання на публікацію

- APA Rybalko, I., Chaiun N., Bielova O. (2020). Psychological aspects of a creative personality and their impact on the performance of an art project. *Management of Development of Complex Systems*, 44, 34 – 41, dx.doi.org\10.32347/2412-9933.2020.44.34-41.
- ДСТУ Рибалко І. В., Чаюн Н. С., Белова О. І. Психологічні аспекти творчої особистості та їх вплив на виконання арт-проекту. *Управління розвитком складних систем*. Київ, 2020. № 44. С. 34 – 41; dx.doi.org\10.32347/2412-9933.2020.44.34-41.